

Economen in het laboratorium

De financiële crisis heeft geleid tot kritiek op traditionele economische modellen. Deze modellen hebben de financiële crisis niet kunnen voorspellen en geven weinig houvast wat betreft economische ontwikkelingen in de nabije toekomst. Een groot deel van de kritiek richt zich op de veronderstelde rationaliteit die in de kern zit van veel modellen. Deze kritiek wordt voor een deel gevoed door laboratoriumexperimenten.

Laboratoriumexperimenten werden traditioneel gebruikt om de onderliggende veronderstellingen uit de micro-economie te onderzoeken in een gecontroleerde omgeving. De eerste experimenten waren er voornamelijk op gericht om te laten zien dat extreme voorspellingen geen stand houden in het laboratorium. Een bijkomend voordeel van laboratoriumexperimenten is dat ze goed aansluiten op onderzoeksmethoden uit andere vakgebieden. In tegenstelling tot het traditionele economische onderzoek worden de resultaten van laboratoriumexperimenten daarom regelmatig buiten de economische literatuur gepubliceerd.

Laboratoriumexperimenten hebben zeker hun waarde gehad door duidelijk te maken dat extreme voorspellingen van economische modellen vaak niet uitkomen. Deze extreme voorspellingen komen voort uit het veronderstellen van egoïsme. Echter, wat economen onder rationaliteit verstaan, impliceert niet dat agenten egoïstisch zijn. Er is binnen de economie geen enkel axioma dat uitsluit dat agenten waarde hechten aan hun omgeving. Economische theorie gaat slechts over consistentie en ook altruïsme past daarin.

De vraag is echter hoe nuttig de kennis uit het laboratorium is voor beleidsmodellen. De extrapolatie van resultaten uit het laboratorium naar de wereld daarbuiten is onderwerp van een recente discussie. Hierin wordt vaak gewezen op vier mogelijke problemen: ten eerste, deelnemers aan een experiment zijn zich hiervan bewust en gedragen zich daarom anders; ten tweede, de context van het experiment is belangrijk voor het gedrag van deelnemers en wordt vaak bepaald aan de hand van pilots, waarbij onderzoekers de vrijheid hebben de context te kiezen die de gewenste uitkomsten geeft; ten derde, in het laboratorium zijn de bedragen laag, en ten vierde, deelname aan een laboratoriumexperiment is vrijwillig (Levitt en List, 2007).

Recentelijk komt er steeds meer bewijs dat selectiviteit van deelname aan laboratoriumexperimenten een groot probleem is voor de externe validiteit. Aan laboratoriumexperimenten doen voornamelijk studenten mee die niet noodzakelijkerwijs representatief zijn voor de

agenten die normaliter actief zijn op de markt die in het laboratorium gesimuleerd wordt. Belot *et al.* (2010) vergelijken het gedrag van studenten en niet-studenten in een aantal typische spelen die normaliter in het laboratorium gedaan worden. Hun belangrijkste conclusie is dat het gedrag van studenten fundamenteel verschilt van dat van niet-studenten. Deelname aan de experimenten was vrijwillig.

Eckel en Grossman (2000) laten echter zien dat vrijwillige deelnemers aan experimenten zich anders gedragen dan onvrijwillige deelnemers. Gautier en Van der Klaauw (2010) komen tot een soortgelijk resultaat in een veldexperiment. Uit beide studies blijkt dat de experimenten egoïstischere individuen aantrekken dan de representatieve populatie en dat ook in andere dimensies gedrag fundamenteel verschilt. Lazear *et al.* (2005) laten zien dat sommige individuen zelfs bereid zijn om te betalen om niet mee te hoeven doen aan een dictatorspeel.

Voordat een begin wordt gemaakt met het aanpassen van beleidsmodellen naar de inzichten uit het laboratorium, zal eerst iemand een serieuze poging moeten wagen om aan te geven onder welke voorwaarden de lessen uit het laboratorium kunnen worden geëxtrapoleerd. Als er inderdaad door gedragseconomen een theorie wordt geformuleerd die ook in een relevante beleidsomgeving geldt, dan zou het mij niet verbazen als deze past binnen het concept van de homo economicus en kunnen we de homo psychologicus, waarbij voor elke observatie ex-post een andere verklaring wordt gegeven, laten rusten.

LITERATUUR

Belot, M., R. Duch en L. Miller (2010) *Who should be called to the lab? A comprehensive comparison of students and nonstudents in classical experimental games*. Werkdocument, Oxford University.

Eckel, C.C. en P.J. Grossman (2000) *Volunteers and pseudo-volunteers: the effect of recruitment method in dictator experiments*. *Experimental Economics*, 3(2), 107-120.

Gautier, P.A. en B. van der Klaauw (2010) *Selection in a field experiment with voluntary participation*. *Journal of Applied Econometrics*, te verschijnen.

Lazear, E.P., U. Malmendier en R.A. Weber (2005) *Sorting in experiments with application to social preferences*. Werkdocument, Stanford Business School.

Levitt, S.D. en J.A. List (2007) *What do laboratory experiments tell us about the real world?* *Journal of Economic Perspectives*, 21(2), 153-174.